

NOVI GEODETSKO-GEOINFORMATIČKI NAZIVI 3

Nakon Novih geodetsko-geoinformatičkih naziva (Frančula i Lapaine 2024a) i Novih geodetsko-geoinformatičkih naziva 2 (Frančula i Lapaine 2024b) pripremili smo za čitatelje Geodetskog lista Nove geodetsko-geoinformatičke nazive 3. Razlog je ubrzani razvoj tehnologije koji svakodnevno stvara nove nazive. Uključeni su i nazivi iz drugih struka nužni i geodetima.

Svi nazivi poredani su po abecedi. Kada se naziv sastoji od dviju ili više riječi, prva je uvijek imenica. Na primjer *religijski krajolik* uvršten je u rječnik kao *krajolik*, *religijski*. Zarez znači da je uobičajeni redosljed riječi obrnut. Na isti način upisani su u rječnik i nazivi na stranim jezicima.

Sinonim nazivu u hrvatskom jeziku označen je s *također*. Prednost se daje prvom navedenom nazivu. Ako u stranom jeziku postoje sinonimi, odvojeni su točkom sa zarezom (;).

S *vidi* upućuje se na nazive koji su poslužili u definiciji određenog naziva ili su u uskoj vezi s njim.

U *napomenama* dane su neke dodatne informacije.

batimetrija, masovna

prikupljanje i dijeljenje podataka i metapodataka o dubini mora, jezera i rijeka prikupljenih netradicionalnim istraživačkim plovilima opremljenim navigacijskim instrumentima

Vidi: batimetrija (Frančula i dr. 2020)

En. bathymetry, crowdsourced; CSB

Fr. bathymétrie participative

blizanac, kognitivni

napredni oblik digitalnog blizanca obdaren visokom razinom kognitivnih sposobnosti koje obuhvaćaju strojnu i ljudsku inteligenciju

Napomena: Kognitivni blizanci dizajnirani su za rješavanje složenih i nepredvidivih situacija dinamičkim korištenjem poboljšane računalne snage.

Vidi: blizanac, digitalni (Frančula i Lapaine 2022)

En. twin, cognitive

Nj. Zwilling, kognitiver digitaler

CSB

Vidi: batimetrija, masovna

e-nepoštenje

akademsko nedolično ponašanje kod kojeg se internetska tehnologija i sredstva koriste unutar akademskog okruženja

En. e-dishonesty

GeoGPT

inačica GPT-a za prikupljanje, obradu i analizu geoprostornih podataka na autonoman način

Vidi: GPT (Frančula i Lapaine 2023b)

Napomena: Dostupan na https://chatgpt.com/g/g-5W02bbUtm-geogpt?utm_source=KKBGPTs. Na naslovnoj stranici piše da je to znanstveni geografski izvor s opsežnim znanjem iz knjiga i članaka.

En. GeoGPT

grad blizanac, pametni digitalni

virtualni model stvarnog svijeta uključujući ceste, zgrade, infrastrukturu, prijevoz, komunikacije, distribucijske mreže i njihovu dostupnost

Napomena: To su također sveobuhvatne informacije u stvarnom vremenu generirane iz interneta stvari ili senzora, video analitike, satelita zajedno s platformom velikih podataka.

Vidi: internet stvari (Frančula i Lapaine 2022); podatci, veliki; inteligencija, umjetna (Frančula i dr. 2020)

En. twin city, smart digital

infrastruktura, pametna podatkovna

sustavna integracija tehnološke infrastrukture koja se oslanja na naprednu obradu podataka s ciljem da upravljanje gradom bude učinkovitije, građani sretniji, poduzeća naprednija i okoliš održiviji

En. infrastructure, smart data

Fr. infrastructure de données intelligente

inteligencija, objašnjiva umjetna

Također: inteligencija, razumljiva umjetna

skup procesa i metoda koji ljudima omogućuje razumijevanje rezultata koje stvaraju algoritmi strojnog učenja

Napomena: Objašnjivost umjetne inteligencije vrlo je važna jer algoritmi umjetne inteligencije preuzimaju kontrolu nad mnogim sektorima, što je povezano s rizikom od pristranosti, pogrešnih algoritama i drugih problema.

Vidi: učenje, strojno (Frančula i dr. 2020)

En. intelligence, explainable artificial; XAI

Fr. intelligence artificielle explicable

Nj. Intelligenz, erklärbare künstliche

inteligencija, razumljiva umjetna

Vidi: inteligencija, objašnjiva umjetna

krajolik, religijski

raznolik raspon vjerskih uvjerenja, praksi, institucija i pripadnosti prisutnih u određenom društvu ili regiji.

En. landscape, religious

Fr. paysage religieux

Nj. Landschaft, religiöse

MathGPT

inačica GPT-a za matematička pitanja

Napomena: Dostupan na <https://math-gpt.org/>, gdje se također mogu naći PhysicsGPT, ChemGPT i AccountingGPT. Osim uobičajenog odgovora riječima, omogućuje i generiranje objašnjenja u obliku videa.

En. MathGPT

podcast

digitalni audio ili video zapis koji se distribuira putem interneta i može se slušati ili gledati na računalima i drugim uređajima

Napomena 1: Naziv podcast nastao je iz riječi *POD* (Playable On Demand) i *broadcast* (emitiranje).

Napomena 2: Organizacija EDUCAUSE, koja promiče inovacije u visokom obrazovan-

ju putem informacijsko-komunikacijske tehnologije, koristi se podcastom za emitiranje intervjua o inovacijama, dobrim obrazovnim praksama i obuci nastavnika.
En. podcast

pregled literature, sustavni

rigorozna i organizirana metodologija koja procjenjuje i integrira prethodna istraživanja na određenu temu

Napomena: Sve veća uloga umjetne inteligencije u ovom području pokazuje veliki potencijal u pružanju učinkovitije podrške istraživačima, krećući se prema poluautomatskom stvaranju pregleda literature.

En. literature review, systematic;

Nj. Literaturrecherche, systematische

SLR

Vidi: pregled literature, sustavni

XAI

Vidi: inteligencija, objašnjiva umjetna

Literatura

- Bakar-Corez, A., Kocaman-Karoglu, A. (2024): E-dishonesty among postgraduate students and its relation to self-esteem, *Education and Information Technologies*, 29, 7, 8275–8300, <https://doi.org/10.1007/s10639-023-12105-9>, (23. 6. 2024.).
- Bolaños, F., Salatino, A., Osborne, F. et al. (2024): Artificial intelligence for literature reviews: opportunities and challenges, *Artificial Intelligence Review*, 57, 9, Article: 259, <https://doi.org/10.1007/s10462-024-10902-3>, (28. 6. 2024.).
- Celaya, I., Ramírez-Montoya, M. S., Naval, C., Arbués, E. (2020): Uses of the podcast for educational purposes, *Systematic mapping of the literature in WoS and Scopus (2014-2019)*, *Revista Latina de Comunicación Social*, 77, 179–201, <https://www.doi.org/10.4185/RLCS2020-1454>, (28. 6. 2024.).
- City Council (2021): Sustainable Development Goals, *City Council of Penang Island Voluntary Local Review*, https://sdgs.un.org/sites/default/files/vlrs/2022-08/vlr_on_the_sdgs-city_council_penang_island.pdf, (26. 7. 2024.).
- El-Agamy, R. F., Sayed, H. A., AL Akhatatneh, A. M. et al. (2024): Comprehensive analysis of digital twins in smart cities: a 4200-paper bibliometric study, *Artificial Intelligence Review*, 57, 6, Article 154, <https://doi.org/10.1007/s10462-024-10781-8>, (21. 7. 2024.).
- Frančula, N., Lapaine, M. (2022): New cartographic Terms / Novi kartografski nazivi, *Kartografija i geoinformacije*, 21, 37, 74–81, <https://hrcak.srce.hr/clanak/446502>, (21. 7. 2024.).
- Frančula, N., Lapaine, M. (2023a): New cartographic terms 2 / Novi kartografski nazivi 2, *Kartografija i geoinformacije*, 22, 39, 108–111, <https://hrcak.srce.hr/clanak/460525>, (4. 7. 2024.).

- Frančula, N., Lapaine, M. (2023b): New cartographic terms 3 / Novi kartografski nazivi 3, *Kartografija i geoinformacije*, 22, 40, 118–122, <https://hrcak.srce.hr/clanak/453020>, (5. 7. 2024).
- Frančula, N., Lapaine, M. (2024a): Novi geodetsko-geoinformatički nazivi, *Geodetski list*, 78 (101), 1, 45–49, <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/prilog-casopis/832168>, (23. 6. 2024.).
- Frančula, N., Lapaine, M. (2024b): Novi geodetsko-geoinformatički nazivi 2, *Geodetski list*, 78 (101), 2, 123–126, <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/prilog-casopis/841718>, (19. 8. 2024.).
- Frančula, N., Lapaine, M., Jazbec, I.-P. (2020): *Kartografski rječnik*, Hrvatsko kartografsko društvo, Naklada Dominović, <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/knjiga/19366>, (5. 7. 2024.).
- IBM (2024): What is explainable AI? <https://www.ibm.com/topics/explainable-ai>, (5. 7. 2024.).
- McClung, S., Johnson, K. (2010): Examining the Motives of Podcast Users, *Journal of Radio & Audio Media*, 17, 1, 82–95, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19376521003719391>, (3. 7. 2024.).
- Moshrefzadeh, M., Kolbe, T. H. (2016): Smart Data Infrastructure for Smart and Sustainable Cities, *Proceedings of the 13th International Conference on Design & Decision Support Systems in Architecture and Urban Planning (DDSS 2016)*, Eindhoven, 1–16, <https://mediatum.ub.tum.de/doc/1304877/797209.pdf>, (27. 7. 2024.).
- Pavić, I., Mišković, J., Kasum, J., Alujević, D. (2020): Analysis of Crowdsourced Bathymetry Concept and Its Potential Implications on Safety of Navigation, *TransNav*, 14, 3, 681–686, <https://www.bib.irb.hr:8443/1114205>, (9. 7. 2024.).
- UNITE.AI (2022): Što je Objašnjiva umjetna inteligencija? <https://www.unite.ai/hr/what-is-explainable-ai/>, (7. 7. 2024.).
- Zhang, Y., Wei, C., He, Z., Yu, W. (2024): GeoGPT: An assistant for understanding and processing geospatial tasks, *International Journal of Applied Earth Observation and Geoinformation*, 131, Article 103976, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1569843224003303>, (4. 7. 2024.).
- Zu, X., Gao, C., Wang, Y. (2024): Towards religious landscape: Protection of Tibetan Buddhist heritage in Aba Prefecture, *International Journal of Applied Earth Observation and Geoinformation*, 130, Article 103885, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1569843224002395>, (3. 7. 2024.).

Nedjeljko Frančula i Miljenko Lapaine